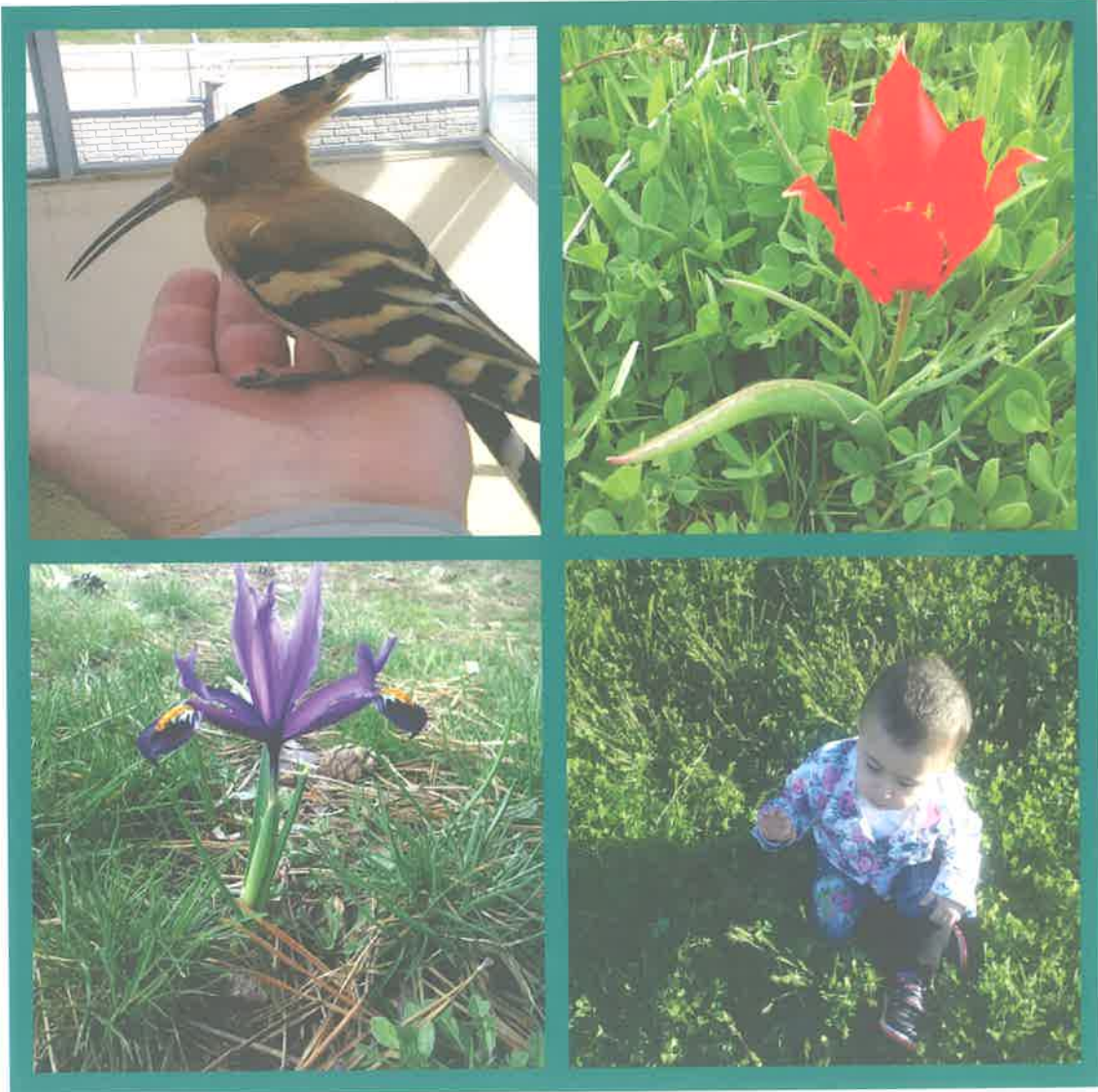

UMARÉ YOYIN- 1 - / 1 Keşkulın 2015 / Heq yé: 5 TL

WISAR

KUMKARÉ ZUN, KARI O DÉM ZAZU
(ZAZA DİL KÜLTÜR VE TARİH DERNEĞİ)

“Eg ma wahar zun xui nivêjse zun ma seben?”

NUMÊ NEBATUN O VAŞUN

RIBÊS / IŞKIN / RAVEND

KARDUN / KUZU KUALAĞI

UNIX / KEKİK

MELJI / KUŞKONMAZ

YELING / ÇİRİŞ OTU

UMILVAŞ / SINIRLI OT

HELLERG

TIRVAŞ / BIZBENDİ

KAHAR

ZUIL / ZUIL KESSU

KİNGER

KILKOR

Editör'ra

Merhxeba Şımar

Xéllek yo zamun estı ko ma hé ena xewat ser xéwtén, uncax éer uméya méydu. Qalé aewilid ma vaji, wa ma piorunir xérlib, inşallah wa ené dima ay umar biniz biyér. Pé ena xewat ma qayilig wa zun ma ser yo ğir bibu, wa biné çımun ma bunc Zazaki ser, ma derd xu küil xu ş şabâyiş xü ityad biar watiş. Hûma biar wéri se otriz benu. Ena xewatra meqsét ma; qédé ma, aedét ma, véwé ma, mérg ma, din ma, cité ma, cuhin ma, hxeýât ma o zobina in guré mawo bin çıqıdı umén medun o ho yén vıraştış ma ayé bınıs, qéd bık o şımara vılakır. Béla zaf yo çik nu la yo çilé idariz ma tafın se awiz yo guro.

İnkéwa tépa, pé dest eştışe şımadı ma qayili hırı aşmun miund héw yo umarı vej wertı. Qe ridé enéra ma qayili şıma niştun xu bışawı mâr. Niştun şımad ma meğğna nietaden yone qıdı, béla ma niştış gueri biné duzkerdişi vırazén. Enâz her kitawıd o nuştıd qawıl bena. Zamun şıma estı se mâr şıaeru, vistuniku o ğıyalun xu bınısın, wa ityad ca vin o pe des eştışe şımadı wa zerguné zun ma dewum bıkeru.

Béla ena umar guéré zerré mara nibiya la qé xatir aewilira qusir ma meunin. İnşallah huné umarıd ma raşt yobin yén. Hûma toriş şıma bu.

Basılan I. cı sayı .

Şu an Basılacak olan II. cı sayıdır .

WISAR

UMARÉ YOYIN

Serré: 1, Umar: 1, Keşkulın 2015

WAHAR YÉ

Kumkaré Zun, Karı o Dém Zazun
(Zaza Dil Kültür ve Tarih Derneği)

EDİTÖR

Mehmuid ké T. Husén

REDAKTE

Murad Pınar & Ahmet B. Kara

HESABÉ PUNQA QÉ WAŞTİŞ

Numé "Zaza Dil Kültür ve Tarih Derneği" ra
Halk Bank Gılé Çolig(Bingöl)

IBAN: TR80 0001 2009 6350 0016 0001 04 (TL)

CÉ MA (ADRES)

Mehlé İnönü, Kuçé Şişli, Bûni Işık, Umarı:1/2 Çolig
(İnönü Mah. Şişli Sokak Işık Apt. No:1/2 Bingöl)

Web: www.zazadilder.org

E-mail: wisardergisi@gmail.com, zazadilder@hotmail.com

İMTİYAZ SAHİBİ

ZAZA DİL KÜLTÜR VE TARİH DERNEĞİ / www.zazadilder.org

Kumkaré niştis, eşken niştun şıma duzik (Gönderilen yazılarda dernek yayın kurulu deęişiklik yapabilir).

Nişté şıma, şımara pers benu (Yazıların sorumluluęu yazarlarına aittir).

AYIG HÊ TEDİ

- MERHXEBA ŞIMAR / 1 / EDİTÖR
BÊŞLAW O ŞİP / 3 / XEWATÉ KUMKARÉ'RA
ZUN-İ MA / 5 / A. B. KARA
ZAZAKİ O TIRKİD WENDİŞ HXERFU / 6 / WISAR
ZAZAKİD WENDİŞ TAY QISUN / 8 / WISAR
HXERF ÇI QIDI VAJYENA / 9 / WISAR
ZÊRNI / 10 / TİJ'A AŞM
GUILÉ.SUIRGİL, MATUN O SUING / 11 / WISAR
ZUN ZAZAKİ O ŞÂR ZAZUN / 12 / GÜLER ÖZDEMİR
AY QAL MA YÊ Kİ HA BENİ VİİN, YON ZAF NIŞUĞULYÊN / 13 /
MUHAMMED KENDAL BUCUKA
BILBILO / 14 / EIVDAL ZİYARIJ
NİNİ / 14 / İBRAHİM BUKAN
TAY WATIŞ / 14 / VATÉ VERİNUN
SEBA ZUN'Ê XO / 15 / Bİ XATİRÊ ŞİMA
ŞARÊ ZAZUN BÊRÊ WAYİRÊ ZUNÊ XO VECİNİ / 17 / VOREY KOYİ
(MAHSUN KAPLANSEREN)
ZUN'O DEWLEMEND ZAZAKİ / 18 / MÜLKİYE AĞIRAĞAÇ BUCUKA
WELATÊ ZEREZON / 19 / DERİH SİWANIJ (E.DOĞRUBAŞ)
WISAR / 22 / KUEZ VILIK
DARBUELI WO DIJI / 24 / WISAR
WARIYÉ ENQARA / 25 / VEDAT TEKGÖZ
ZUN ZAZAKİ SER / 26 / WISAR
SILOM ŞARÊ MA RİR BO / 27 / MERDİMO ÇOTLAYIJ
LUI'YO QUARPIŞIK / 28 / FEQİ TÉYRU
SER WÉZİR DEWLETÉ TUİRKİYAR MEKTUIB / 30 / İBRAHİM BUKAN
MEGĞNÊ TAY QALUN / 31 / WISAR
PÉ LAWA VAWITIŞ / 32 / XEWATÉ KUMKARÉ'RA

BÉŞLA:

Béşla: Béşla yaz yo cins qawínrawa. İna qıçalek munena o hol yo bué duna. Yo numé yé “şemumeka” o yoz yo cins yiniz est zé gıştun insun o zé çiji xuyén. İnin ser zaf çi vajyén o inu bén. Derheq inédir ina yo qal yena vatiş, vuin niun buestun kumid béşlawa gıştéyin yaz çijéyin véj se aya ser xér bereket kuen o kiyé. Ayra ina yo inukerdiş vajyen. Vuin béşlawa dı gıştınıb se “o kiyed zewaj ben”, hırı gıştınıbse “o kiyi zédiyén, qij ben”, çahar gıştınıbse “dı leté kuena o kiye, şéni virazyena.” vun eg punc gıştınıbse “bereket kuen o kiye.” vun seş gıştınıbse “huizir ay kiyi ben zaf, her çi yin zédiyén.” o vun eg hot gıştınıb yaz çijéyinib se “him rehxmé Allay kuena o kiyé, him mal yin zédiyén o himiz şénié ay kiyi bena gırd.” Vuin eg zé çiji véj se mal o mülk ben zied. Eg zé gıst véj se him mal o himiz imun o kiyid zédyén. o vuin pılxunıb se “bénté aird o eizmunid yinir hxuziré péyda bena.”

Béşla ser in inukerdiş may vérunu ina umo raso ma. Şıma mı gueştari kense bızunin la zaf ser mevinin. Hûma her daım berekét xui ké şımara kém nick o şıma pa cirunun şımawa kéf wéşid verd.

ŞİP:

Awk bérzira yena war, caw otirınır ma vun “şip” o yo numé yiz ma vun “çır”, çır daha qıja, ayra numé gırdı “şip” vajyen. Mıun mileté mad şip zé ziarét Hxesibyen. Zaf cund şipir vun “ziaret” zaf teniz nieweşé xuid şın xui şipid şuen vun “ez weşib”. Ma gueri esilid çido otirin çinniu, la wéşiz o niéwéşiz hunc ha dést Allay’da. Awk hxeyatir her cad hola o hxeyat awk verd ben berz. Hxeyat nebat awk vera ben berz o zerguini tıra péda bena. ayra ço gera zunayéra awk bıhxeweln aird ser.

XEWATÉ
KUMKARÉ’RA

ZUN-İ MA

A. B.KARA

Hxelag ma vun “zun” zazakid zâf megğne zun ést. Yo waslé çowa zeré fékid, yo qıstayışı wa ma vun *zun in şar*, o yozig ma yo guri musé se ma vun ma in gure zun. Wel hesil zun qédo, qédı yen vatiş. En nuştéy madı ma megğne diyin ser yoni qıstayışı ser vindéni.

Ma en nuştéy xuid zazaki ser qıse kén. Zazaki zuni in welâto, zunig ma dadiyé xura biy ma musé, o ma pey bermé, pé bi şa, pé şéni kerda o ma pé umé sınaşnayış éri kot sekrat, ho guin verid. Biyu bé wahâr, yo kes dest né erzen cı.

Pil ma vuni; “*xhelag hér riya çumuirir se wahâr zıxméyr çow çinük*” ma gera iné ina bızun çidog turab, ayé tub se bié tuwa wétiér çow dest ni erzen cı. Ayigiz dest ezrzen cı gérén zun biyâr qéydé xui kir, qéydé fikiryayış xukir, o zé xui tedı bixéwit. İna ma diya o ma hé vinén. Tı unyén tay merdim véjyé hé yo xewat kén. Tı unyén xewaté yınra zunxui xeripno. Zobné (başqı) zununra kisé ard kerd miun zun xui. Ma iné vun eg ğilaféraw, eg niezunéraw ma iné nizun. La ma inéz vun; ina ğilafibiz, niezuni biz, inaz yo xewata yınız cekra tepışt gérén werad. La, éy zunug hé kiséy kén, zunig péy musé o péy bermé bi şay seméd fekirayış xui hé xeripnéni, hé pé destun xui kén xui.

Merdım in niezuniz ben. Gera persık bumus, bınis o bier xui. Caverd şiyôr cénara zobnéy zunun ra qısı biyâr miun zun xui kir’sé çendek faydé yı rasen in zun gera hésab inéz bıkir. Yozi ayig seméd zuniyâ vejyé wertı, vun ma gerén zun bıpaw, wahar zun xui véj hé çade? Mazi pa, çend héw qijun mektéwid ma Zazaki vijna o hé muissen? Ma gera enéz xura pers o gera ma şâri xui hişarik. Ma muntqé xuid o mektéwın xuid in zun bid vijnayış. O yozi, zeré Cewaxçuir’id(Çolig) çen hew qijun ma ina dersé Zazaki vijnawa ma zun niu néye; la ez şımara vâj nızdé dıse (200) hxew. Ay qij biin hé çadé? Ayig vejyé şımara vun, ma zun şıma eineiné, şıma hé pawén pioruné yınra her yoy, yo kij xuir dersé Zazaki bıvijnén tay bı tay sér dı henzar (2000) tén dersé Zazaki vijnén.

Yozi ez çiné şımara pérs: cewaxçurid zeré eywuné véwund (düğün salonu) ha sebéna? Zun şımara çend hew lawik vajyén? Çé şıma xura perse? Kumyo zunid hé vajyén in çiuw? Çı guiro, iné néwin véwé mâz mara gurét hé gérén in şâr ma sekir? Dé bınek ser bıfikirin, hişar bin ha sebena. Péy vatiş zun niyén pawtiş, gera bıne zére merdim’iz bıbu. In guré ni ben péy vatiş o péy xaptış. Démeg merdımın ina xapnéni o merdım ina xapyén. Bı munin silumetid o şâyid.

ZAZAKİ O TIRKİD WENDİŞ HXERFU

Harfê Zazaki	Türkçe harf	Zazaca Hxarfa vengın	Türkçe Sesli harf	Zazaca Hxerfa bieveng	Türkçe Sesiz harf	Zazaca Hxarfag kırıkra yena vatış	Gırtlaktan okunur, Birleşik harf
A - a	A - a	a	a				
AI - aı	-	aı				Aı-	gırtlaktan
B - b	B - b			b	b		
C - c	C - c			c	c		
Ç - ç	Ç - ç			ç	ç		
D - d	D - d			d	d		
E - e	E - e	e	e				
Ê - ê	-	ê					
EI - eı	-	eı				Eı-	gırtlaktan
F - f	F - f			f	f		
G - g	G - g			g	g		
Ğ - ğ	Ğ - ğ			ğ	ğ		
H - h	H - h			h	h		
HX - hx	-			hx		Hx-	gırtlaktan
I - ı	I - ı	ı	ı				
İ - i	İ - i	i	i				
J - j	J - j			j	j		

Harfê Zazaki	Türkçe harf	Zazaca Hxarfa vengın	Türkçe Sesli harf	Zazaca Hxerfa bieveng	Türkçe Sesiz harf	Zazaca Hxarfag kırıkra yena vatış	Gırtlaktan okunur, Birleşik harf
K - k	K - k			k	k		
L - l	L - l			l	l		
M - m	M - m			m	m		
N - n	N - n			n	n		
O - o ...	O - o Ö - ö	o	O ö				
P - p	P - p			p	P		
Q - q				q	q	Qur-	uç dudak
R - r	R - r			r	r		
S - s	S - s			s	s		
Ş - ş	Ş - ş			ş	ş		
T - t	T - t			t	t		
U - u -----	U - u Ü - ü	u	U				
V - v	V - v			v	v		
W - w	W - w			w	w		
X - x	X - x			x	x		
Y - y	Y - y			y	y		
Z - z	Z - z			z	z		
34	29	9	8	25	21	4	-----

Hxarfıg xu ser: 31 hxéw,

Hxarfıg péduşayé: 3 hxéw

“Aşm’iz yo tija”

ZAZAKID WENDİŞ TAY QISUN

Hxarfig péduşayé: ai, ei, hx

În hirehemı hxerf péduşayé meğnun xui qedog bıııd
niusyo otır yén wendış;

Aı.., (aırd, Aırşı Ala, aırdmendı,) qırıkra yen wendış

Aırd: yer

Ard: getirdi

Arrd : un

Eı..; eızmin, eıwıl, eıdar, eıqsi, eıwır, eımel, eıdliya,
eıynı,)

Hx...; hxes, hxesya pé, hxewliya, hxetan , hxeyat,)

Wendış Tay Hxarfu:

Begğjayış: zaf téşuni untış .

Cegğdı: nyar,

Jegğr: wasıl

İntış, untayış: awk, yaz çına ço bunc. Awk unt xui.

Rık (İnat) : inat

Llim : qirejtiyê wertı,

Lliş : qirejtiyê kıncu,

Lléll : awka llél

Uımır : y. Eımır, ömür

Vatê bin : vatı, vatış,

Qırej : Lliş, qıllier, llim

Qıllier : llişir yen vatış.

Gérdun : tuezir yen vatış.

Gıncar : tuez tefal assir yen vatış.

Gemax : tuez tefal

Ceng : cengé asin, ceng xui asıd duna tever.

Bia-, bie-, biê-, bie-, biê-, buı-,

çıu-, çıu-, ço-, çıu-,

duarmalı, duesş -,

eıynı, eıynı, eıwıl- hévêr – cuaver

hx-, hxeya, hxes,

ıın- , ıx-,

que-, quı-, quıç,

xui-, xui-,

şui-, şui-,

gui-, wui-,

kue , kuıl,

uıı,- uıır, uıırf,

tui, tuıra, tuım, tuıraq, tuışk,

wui- (ertı), wuık, wuırz,

Hxarfa xuıseri : ıntı, llim, lliş,

uıec,

untayış : ıklamak

ıınad : inat

Cegğdı : yol

(Cehxd :arzu, istek

Lliş : kirli olan

Llim : kir, kirin kendisi

Lléyll : bulanık

Uımır : ömür (b. Uıımırile)

Aırd : yer

Eıynı : ayna, aynı, tıpkı

Hxel : an

Melun : (melun)

Ünecli : doyumsuz

**Yo yo wendış hxarfu (tek tek
harf okunuşu):**

A, be, ce, çe, de ,E, Éy, eı/y, fe, ge,
ğe, he, ı, i, je, ke, le, me, ne, o, pe, qe,
re, se, şe, te, u, ve, we, xe, ye, ze,

Hxarf piedusnayé : Aı-, eı-, hx-

“hx”: xe,xu,xa,xé,xı, xi, xo ena hxerf

min qalid bena umbaz yoné hxerf,

ma êşkén vaj; şuma xér umé, xuıser,

xırawı, hxes, hxesya, hxetan, ına

hxarfız wendış yé qırıkra yena wendış.

“aı” aırd, ri aırd, aırd ser, ına

hxarfız qırıkra yena wendış

“eı”: “e” bie şoqi bımsiyse ma êşkén

zé şoqi “ê” bıwun. Seméd enéwa yazı

en qıdı “eı-” ma gureta min hxerfun

péduşnayun. “eı” , eıwıl: hévêr

(qırıkra yena wendış)

**Ena hxerfig hé cérid, qırıkra yéna
wendış:**

“q” qeyum, qısmet, qeder, qıl, qım,

qos,

Ma vajı (örneğın) Quiç: Ena qal

qırık o lewra yena wendış, “q” qırıkra

“uıç” lew verniser ben derg, otır

wunnien.

HXERF ÇI QIDI VAJYENA

HXERFA PİL	Hxarfa qij	Nefesın	Bie nefesın	Lew-ra	Qırık-ra	Qaz-nıxra	Akerdiş o wendiş hxerfu	Ner May
A	a	Aa					Fek akardı heva genzıra diyen teber “a-”, “ard”	n
AI	ai				ai		Qırıkra pê nefes yena vatı. “ai-“, “aird” -yer	n
B	b			be			Fek qefılnoyo. Bêntê lewunnra hewa diyen teber “be”, ben, ber,	m
C	c	ce					Zu diyen qaznaxır “ce” vajyen	m
Ç	ç	çe					Yaz zé “ce” yen wendiş. Zu diyen qaznaxır “çe” wunnien	m
D	d	de					Zu dınsiyen qaznaxır pêra hewa diyen ci wunniena “de”, derg, deq,	m
E	e		ee				Sêr qırıkra hewa diyen tever yena wendiş “e”, “ee”, “ez”, bnek nemır vajyena	n
É	ê	êê					Sêr qırıkra yena vatış “é” bnek pita kırıkra hewa diyenci vajyena. “ê”, êr, “êz”	n
EI	ei				ei		Qırıkra yena wendiş. “ei-“, eiwil”, “eiceb”	n
F	f	fe					Hewa diyenci lew binin uncıyen ver dinunu yena wendiş “f”, “fe” faerz, fatsı, feqir	m
G	g		ge				Peniyê zun diyen qaznaxır yena wendiş. “g”, “ge”, gen, germ,	m
Ĝ	ğ					ğe	Qırıkra yena wendiş. “ğ”, “ğe” ğeli, ğar, ğed,	m
H	h					he	Qaznekra-wunniena. Qırıkra hewa dehıxndiyen “h”, “he”, her, het,	m
HX	hx				hxe		Qırıkra yena wendiş. “hx”, “hxe”, hxes, hxeq, hxesır	m
I	i		i				Qırıkra yena wendiş. “i”, imser, innı, ina,	n
İ	i	i					Sêr qırıkra hewa tehıxndiyen yena wendiş. “i”, in, insu, imu,	n
J	j		j				Zu ben quing çatal zun ser yena wendiş. “j”, “je”, jegğr, jun,	m
K	k	k					Zu diyen qaznaxır pêra hewa diyenci yena wendiş	m
L	l		l				Zu diyen qaznaxır yen wendiş. “l”, “le”, lew, lez, lekun, lebe,	m
M	m			m			Lêw ciyên pior ben a pera hewa diyenci yena wendiş. “m”, “me”, mezg, meşk, meğxlem, meğxni,	m
N	n		n				Zu diyen qaznaxır yena wendiş. “n”, “ne”, nerm, nefı, neşır,	m
O	o	o					Qırıkra hewa diyenci yen wendiş. “o”, otır,	n
P	p			p			Leê ciyên pior ben a yen wendiş. “p”, “pe”, pers, par, pırı, pêd,	m
Q	q				q		Qırıkra yena wendiş. “q”, “qe”, qewıl, qéstia, qers, qenniı, qêddia,	m
R	r		r				Zu diyen qaznaxır yen wendiş. “r”, “re”, rem, red, rez,	m
S	s	s					Zu diyen qaznaxır hewa diyenci yena wendiş. “s”, “se”, ser, sel, sepet,	m
Ş	ş	ş					Bente zurna hewa diyenci yena wendiş. “ş”, “şe”, şew, şel, şema, şeq,	m
T	t	t					Zu diyen qaznaxır pêra hewa diyenci yen wendiş. “t”, “te”, tew, tek, teber,	m
U	u			u			Wuird lew ben duş o pêra hewa diyenci yen wendiş. “u”,	n
V	v			v			Lew cêrin pêd uncien diyen dınuna Sêr zurna hewa diyen teber yen wendiş. “v”, “ve”, veng, ver, ven,	m
W	w			w			Wuird lêw ver diyen o pêra hewa diyenci yen wendiş. “w”, “we”, wen, werd, weş, wet, wek, wer,	m
X	x				x		Qırıkra yen wendiş. Qırıkra hewa diyenci yen wendiş. “x”, “xe”, xewer, xelq, xêr,	m
Y	y	y					Ser zun ra hewa diyen teber yen wendiş. “y”, “ye”, yen, yers, yeş,	m
Z	z	z					Zu diyen qaznaxır o pêra hewa diyenci yen wendiş. “z”, “ze”, zerd, zel, zer,	m

ZÊRNI

Nuştuej: TIJA AŞM

In hxeyat mîno tui pia
Ma rumît hxeyan itya
Şewa tari kota ma ser
Ez biya vîrsiya sia
yar

Şuni tum tuir in zêrnî
Cegğdı pawên wîrd çimi mî
Vêr bêrrîd, ez ha bawê tui
Tî qê niyên zêrrê mî

Ez ha ber derîd bawê tui
Ez kota derdun zêrrê xui
Ez tui xui vira niken
Zêrrê mî perrawa tui
yar

Her şuni eynî zêrnî
Cexdı pawên wîrd çim mî
Ez unien hercad tî êst
Zerrê mî kekat zêrnî
yar

Tî niymê yo qêdı
Şıayış tui yonê qêdı
Piorê derdu yo heta
Ayê tui yonê qêdı
Mî ço nisina tui serra
Yar

Tui herçi mî, xuid qêdna
In hxeyat tui wo ina
Tui qê ez qerqîlnawa
yar

Ez tui; xui vira niken yar
Qerêz tui mîser bior war
Her çi mî çimîd biu şar
Zêrê mî tuir biya har
yar

Niu tui xuir yonê vîna
Tui ez verdawa têna
Tui sêni aya sina
Ez ha hxeta het bîna
yar

Her şuni eynî çilli
Cexdı pawên wîrd çimmî
Mî muindiya siay xui ra best
Êr ra sıwa biriz est
yar

Ez varar şıya şewa tari ra
Mî va qê qumê tuiwa bariya
Xewerê tui mîra esta yar
Mî xuir şewa tari sina
Yar yar yar

GUILÉ SUIRGIL: Yo cins suirgilyer ra ma gul véjyena. Bué yé zaf çiniya. la renguné yé o tiradayiş yé ésayé xura ruéhx çéw kena şéni o zér wéşi virazena zéré çéwid. Seméd guila vun ruejuna yo ruej gul o vil xéwer guiret bilbul ho yen. Vuin gul o vil xui verazén, xui rengunra neqışnén, bué eşq vején xuiser vun “bilbil ho yen wa mi begenik o wa mir şiaerun o lawiku vaj.” Vuin gul o vil bénaté xuid kuén yo temaşı, gul vuna “ez daha rında! bilbil bior se mi begen ken.” Vil vuna “nie xér ez tura rındiera bilbil biorse mi begen ken.” Vuin yi ina bénté xuid kuén yo teşqeli şin yo çan ruéj vierén péil vil pilisyén vil qerqilyena pelun xui kena wâr. Gul tira vuna “sénina! tı ha xui şuna rınddié mi ver. Dé xuir bun qum qılafét tura tı ha kuena zewcé eşq...” Vun bilbil yen şin duarmalé vil géren peren şin duarmalé gul géren o vun zér kuen gul. Gulir lawkun o şiaerun vun o yo zér wéşi dun duarmalé xuiwo şin...

MATUN:

Aya guel ha tedı ésená “guelé kénawa”. Waré matunid ribés, helerg o suing kılkor zaf péda ben. Umnun ço qayıl ken tedı bigér. ceğxdé şıma kot çoligse şıma şierin kéf wéşşie yi tum bikin.

SUING: İn sungıra vuin “suing tırvaş” in sungiz zé suing kılkor sipiw o tum yiz weş. Suing tırvaş niun tırvaşid véjyen o ekseriyeten cav berzid, wâruna véjyen. Her yo kilaweké yi lepé insunra girdiyeriz ben. Bin yi neduminıb yaz ço awk bıdcise, hxené yo yuni ben gird. Suing bı girdse niun yo çend rejund gera ço tirakır, niu lez ben karmijin.

ZUN ZAZAKI O ŞÂR ZAZUN

Güler ÖZDEMİR

Çına'ra mara vuni Zaza? Ma'ra vuni, Zaza çınaw? osra(otur) yew zon esto? Niyu şıma kurd, ayê'ra pers keni. Ma kummi? Çı'ra ma nişinasnéni. İnid ser'ri ma nêzanayni ki xeberê yın mara, şar mara, zon mara çiniya.

Pilun ma verinu, tım vani; zun xui qal bıkerin , qijun xui bımusnin. zun xui, xui vira mekirin. Çıra ma goştariyê pilun xui nikéni. Kamî Zazaki qal bıq, o ma pê yâri keni yazi ma vani in; nezun peyd mendewo hama zi ho zazaki qisê keno nêzano tırki qisê bıko! Şari ğerib nê, mā pē xui yâri kēni, ma xui'ra, kalıkun xui'ra, pırıkun xui'ra, zun xui'ra, kamiya xui'ra şermayeni, ma wahar zun xui nêvecyeni.

Çend seriyo zun ma hin zaf qal nêben, zunê tırki niyawo ma vera, ma tırki qisê kerd kerd ma hin niêşkeni zun xui qisê bıq, ma inkê zaf qehriyeni, ma niêşkeni bımus o qijun xui'zi bımusni. Pilun ma tım zun xui qisê kerdin ma zaf goştari nêkerdin, qe ma zun xuir waharti nikén, ma tira bi serdın o ma tira zaf hxes nikeni. Şari bin, şari Zazu ğeleti zuneno, şınasneno! UNESCO vato; Zun Zazaki ho beno vin. Ma inê şar mara vani, şar ma goş pa nikuweno, vano; nê nê çı ho beno vin bowni ma ha zazaki qisê kēni. Ma zaneni seni bena vin, waxtıkog en şar Zazunıg inke ho guwni in bımirse Zazakizi o waxt keni bıni ard.

Xeberê şar ma zafın hayê yın çinya qiji yın toirni yın Zazaki nêzuni. Vuni qey ma zuni beso, feım nêkeni rujêk ma mirenı şını qiji mazi zon ma nêzuni, zun mireno şino qê ma inak xura duiiri, ma en fikir qayıl niye biyari xui hiş.

O wext ma qijıbi vatin; yew cêni u keynayê xui keni tırki o gêrên qisê bıki; rujêk keyneka şenık, ha yew rayer ra şını geyrena, kiştê rayeri ewniyena dar ra yew kerg ha seri gili dar da. Vana; “Dayê daye kergê çıxmış sêr dare”, daykê keynek vana; “Keynaym yew kera berz cı wa kergê insın bin dare.”

Inkê ma ewniyên qiji zazaki nêzuni, semêd yın daypir o kalık qayılı tornani xui dı qisê bıki la yı zi tırki nêzuni, rey rey tornani xui ra vani; “Putê! sen nasıldır? hele kiştıme gelsın sen, alişkê tui öpsün ben.” In wazyêt ma het teyna ina niyo zaf cayan dı inawo , dayki bawki qiju ewniyeni in wazyêt'ra hênaz yı fıum nêkeni, eşnawıto ki qiji mektebı dı zuar vineni, ridê enay ra qijun xui zon xui nê zon tırku musneni. Mı ğelet, fıum mekeri; ez nêvana wa qiji tırki nêmusi la ez vana wa vercu zon xui bımusi tırki bıwazi nêwazi museni.

Zun yew şari, qij ay şari nêmusi, dayk bawk zun xui nidi qiju musnayışi, dimeka o zun ho rayer vinbiyayışido. Ma, ya zon xui piyor pia xelesneni yazi ma ina nidar (seyr- temaşı) keni wa bıbo vin. Şıma semêd zon xui cıwyayış wazeni niu merg? Cıwyayış o merdışi zon ma ha ma destudo. Wijdun şıma qebul keno semêdi zun xui çık mekeri wa vinıbo, eg qebul nêkeno ma piya semede zon xui bı xewit. Bımani weşiyê'di. Húma kar o güre şıma raşt biyaro.

AY QAL MA YÊ KI HA BENI VIIN, YON ZAF NIŞUGULYÊN

Muhammed Kendal BUCUKA

Ez wazeno şîma zi key xui dî dayk bawk xui ra zê in qalun Zazaki bîmusi o bînsî, wa şar ma zun xui bîmusu wa qîsê ma vin niyêbi, ma her kes xui vera çikêk bînus zun nîmîreno.

Eg ma zon xui qîsê mek zon ma zi ma ra şîno beno viin. Zon goniyo merde niyo, awkê zon qîsê kerdişo, eg zon qîsê bibo cîwuyeno gouni muneno zerey insun dî cay xui geno. Eg zon qîsê nibî ninusya, niwanya, insunu ra şîno beno bêwâhar mîreno şîno. Ma piyor piya zon xui aw bîd pê qîsê kerdiş xui, pê nuştîş xui, ma kalîkun xui ra raşt yî bîmus ma bînus biya-pêser, ma bîk kîfabun yon ma pêserokun dî ca bîd cî wa hin uja dî bibi bêmerg.

In welatî dî şîma zi zuneni bê tîrki sewbîna zun resmi niyi zuno kî resmi nibu tîm ha talîkedo, çî wextna bê tîrki zuni bin hêt dewlet ra biyi qedexey, pê işkence pê kuwayîş, pê zora zun ma, ma ra gurêt zun xui na ma ver, mektebun dî, heme cay karun dewlet dî bê tîrki sewbîna zon qedexe bî, ridê inay ra şar in walat hin mejbure ra zun xui ca verda hin destpê kerd tîrki qîsê kerdiş, mî gîlet fum mekeri ez nêvano wa ço tîrki qîsê nikeru wa nîzanu, ez vuno kî; vêrcü zun ma wa qîsê bîkêr dîma tîrki, yew merdîm çend zun'u bîzano yî ri holu.

Ma wazeni kî wa piyorîne zun 'u bicuwuyi la zaf dewleton dî zun'o resmi teyna zaf yeno qîsê kerdiş zuni bin qîsêkêr yin benî tay , şar bin xui unceni hêt zun'o resmi ya zun yin ward munenu ruej ra ruj kêmyenu beno vin. Xura in dewlaton dî wahar zuni resmi inay wazeni, wa ê zuni biin qîsê nêbi wa heme kes zuni ma qîsê bîko, wa zun ma qîsêkêr yî bibi zaf wa zun ma nêmiru wa dînya dî bîmunu. Rid inay ra zi zunun binun kenî qedexu.

Tîrkiya dî zi çend seriya qedexê bi, nîzdê des seriyo bîne qedexê bi kêm la hama zi serbestî çînya, şar ma ridê qedexeyun dewlat ra zun xui ca verda, dewlet vat; Kum tîrki nêzunu ma peysekeni, heme ca dî ayîkî tîrki musay ca da ayin, o seg vaji; bewni şîma tîrki musay hama şîma eşkenî dewlet dî ca bîgerî niyu şîma ca nişkenî bîgerî. Sekerd nêkerd cîsêk ina finay zeray şari ma o şari ma zi hin dewlet dî yew ca guretiş ser zun xui da kîşt gueş pa nîkuwa, qîsê nêkerd zaf, xui na tîrki ser, qîjun xui zi hin tîrki day musnayîş, zazakî ra dîr tepîştî, fîna zeray qîju zi o va; Zazakî ra çîk niyen werî ca verdin xui ri tîrki bîmusî çê cayk bîresi. Bîne neheq niyi , çîmok çîna ra wext yîni dî şerpîzeyê(feqîrê) zafî bî, ayîni kî tîrki nîzunaynî kuwayîş wêrdin, dewlet pê yâri kerdin, yin nîkerdî herîndê insunî, hürmet nîkerdî cî ri, yin sey xîzmîkaru vinaynî, rid inay ra şar ma qîjun xui Zazakî ra dîr tepîşeno, la hin o wext verî niyo, hin mektebo verin dî zi ders zazakî estî ha diyeni wendîş hin kî inay ra çend eşkenî vaji wendîş! ez ayê zi nîzuno la çînêbîyayîş ra hina holu.

Umbuzî o wendogî erciyayê şîma ra dexelet(rija) keno, taynînbu zi semedê zun ma çîkêk bînusî, wext şîma veng bîbu bîdî zazakî ser, wullê ma ra çîk nêkemyenu, yew nehfê (faydî) ma rasena zun ma ri.

Çend şîma ra yena miyun qîsê kerdiş şîma dî qîsêyê kî tîrkiyî ayin kalînkun ma ra ayîk weş zazakî zunên ayin'ra persin o herîndê ay tîrkiyun dî ayîk zazakî ayin deki ca wa zun ma raşt qîsê bîbu wa nîxerepyo o wa şar bin dînya dî pê ma yâri nîkêr . Homa şîma ra razîbu bîmanî weşiyê dî.

BILBILO

Nuštuej:
Evdal ZİYARIJ

Tı eşq o tı biye sevdayi
Seméd gula tı biyi ğayi
Nê hxejeno tuir'ri gli dari
Dêşt u wari dı tı biyi cuayi
Bêzemuni tı bie bexti
Tı biy evdal o kewt deşti
Bê gul ra wet çık nê waşti
Çinê ko dermani ina waşti
Tı cord şini yeni cêri
Tuir'ri biyi teng wareyi kueyi
In derd ver dı, tı ewareyi
Çinu ki çareyi in hawari

NİNİ

Ariedayış:
İbrahim BUKAN

Lui lui palengui
Lirê kerga çar nengui
Kergê ma lui berda
Nie astı mend nie puestı
Barê ehxmêd- (...) kırıştı
Lui lui luiya quez
Berda kerga mawa gez
Kerga ma hak zêrina
Ehxmêdir çik niverda
Asto puestı pa werda
Lui lui luiya gej
Tı hin paştê xuir bidej
Ehxmed ben pil tui kışen
Puestê leşe tui vejen.
Dun xuir kurka meşin.

TAY WATIŞ

- Zeng dani(duni) hêr paştı ri , her vun (vano), qê ez biya astuer.
- Xebat, hêr yo , werde , astuer yo.
- Kutık bini vırsiyê(vırıstê) dar dı , tuil mı çend gırdu (xışnu).

SEBA ZUN'Ê XO

Verê verkan ez qayila ke vacî ez zaf şa o zaf zî hêvîdar a. Çunke xebatê ke Zazakî ser o virazîyenê roce bi roce zêdyenê. Vecîyayîşê rocnameyan ra bigîrin heta kovareyan, abîyayîşê dezgehan ra bigîrim heta mînaqaşayê ke netwoork o televîzyonan de yenê weşanayîş.

Hezar, neway, vîst o hîrê de, ronîyayîşê komare/ cimhuriyetî ra dima Anatolî de şarê ke Tirk nîyê bi xususî Zazayî o Kurdî binê tehekûmê polîtîqaya çinkerdîş o asîmîlekerdîşê dewleta newîye ya Tirkan de bi serran xui'ra qet ruej nêdî. Tim bindest bîyî o coka înan zaf tehtayi dîye, zaf ezîyet o zulim untî. Bi serran doman o qeçekê ma wendegehan de bi zor o bi ters Tirkî musayê. Dewleta Kemalîstan waşt ke wa heme kes bibo Tirk.

Labelê înan nêzana ke gama kê ti merdimêk ra zîwanê ci bi zor bigîrîti ey qedexe bikerî, ti biwazî ke ey asîmîle bikerî bêguman do, o merdim zî bêreaqşiyon nêbimano o bikewo ra heqê xui dima, heqê xui biwazo seba ey xui ver bido hedê canê xui zî bido o heme 'emr o heyatê xui'ra feragat bikero, feda bikero.

Çunke zîwan tenya kultur o şînasnameyê kesî nîyo 'eynî wext de zî şeref o heysîyetê kesî yo. Kam wazeno ke çew destê xui bisawo şerefê eyra...

Eynî wina bi. Merdiman Tirk bîyayîşî qebul nêkerd o xui ver da bi des serran mucadeleyê ke mîyanê şarî o dewleta qedexegere de bîyî de bi des hezaran lecker, gerîlla, polîs, ixtîyar, xort, cenî, ciwamêrd, qic, pîl heddê pitikê pêçege zî ameyî kîştîş.

Nê mucadeleyê o pêkewtişê ke bi des serran serê gonîya merdimanê masuman o bêguneyan de dewam kerd de Kurdan zafê heqanê xo girewî xeylî aver şîyî la ma hema zî nêeşkenê vacim resayê heme heqanê xui, her çiyê înan tamam o. Çunke heqêko tewr pîl hema zî nêdîyayo o hema zî mendayo. Yanî zîwanê dayike/maye de perwerde/tehsîl/tehrîsat...

Xuwerdayîş o cehdkerdîşê ke verba sîstemo faşîst yê Kemalîstan de ameyê meydan de tewr zaf Zazayî estbî. Senî ke împaratorîya Osmanîyan de verba zor o zulm û tehdâyê Yavuz Sultan Selîmî de şarê ma estbi ancî verba neheqîya Kemalîstan de ancî ma estbî.

Têwgeyrayîşo Sîyasî yê Kurdan de zî Zazayanê ma tim serekî o rayirberî kerde. Coka Kurdî Zazayan rê zaf çî deyndar ê.

Labelê nika ma prosesê tarîxî ra ewnîyenê şarê xui ra asîmîlasyon ra zafane ê tesîr bîyê. Êndî xeylê însun bîyê sey Tirkan. Baw o khalikê xui nêşinasnenê, eîsl o kokê xui qet meraq nêkenê ser o nê xebetîyenê. Zazakî ra şermayenê. Vanê qey Zazakî yew zîwanêko belengaz, sêwî, feqîr o yew zîwanêko nêzanîye o yew zîwanêko modern nîyo. La Tirkî zîwanêko modern o, dewlemend o.

Bi taybetî zî kênayê, ma zaf nankorîya zîwan o kamîya xo kenê, o khalikanê xui rê îhanet kenê. Kênayê ma yê "modern" î vanê "Ez Zazakî pê se bikî, heyran Tirkî qisey bikên bi Tirkîyêka weşike qisey bikên".

La hetûhal gama ke merdim ewnîyeno ci; ê kênayê ma yê "modern"î Tirkî zî zaf xirab qisey kenê. Qaşo ke, xo kenê kîbar o wazenê ke xui sey yew Tirkî nîşan bidê xo rezîl o risîya kenê. Çunke gama ke Tirkî xeberî danê herçiqas ke tayê kesî rindek qisey bikerê zî kam beno wa bibo merdim fam keno ke rochelat/rocvete ra ameyo, yan zî Tirk nîyo. Eg înan bizanayêne ke kewenê çî sîfê înan o tewir nêkerdene.

Helbet na problemêka pîl, decêka giran o birînêka xourîn a. Xora ma nêvanê asîmîlasyon tenya pabesteyê kênanan o, yan zî tenya pabesteyê yew-di çiyî yo. Sebeb o mûsebbîbê nê wazîyetî zaf ê la mi tenya serê kênanan ra nimuneyêk da. o ez qayil nîya ke nika serê heme detayan de vinderî. Ez do nuştayanê xui yê bînan de Homa vaco e; sey persanê "Zazakî çîra tepeya mendo?", "Zazakî hetanî nika senî ameyo?",

“Şarê ma zîwanê xui ra çira hende duiî yo. o hende ‘ğerbîbîye keno” rê bi çim o çarçeweyê yew wendekarê beşa tarîxî ra biewnî o ciwaban bidî ci.

La ez raşt vacî ke zaf nêwazena hetê tarîxî ra zaf qal bikerî. Çunke tarîx helbet muhîm o la êndî peynî de mendo her çî bîyo, şîyo, qedîyayo. Feqet zîwan tim ganî yo o ciwîyayîşê ma yo rocane de tim cayêko zâf gêno. Coka goreyê mi ra seba Zazayan xebatê ke zîwanî reyde eleqedar ê hîna meqbul ê. Çunke gama ke zîwan bibo ti eşkenî her çî bikerî gama ke zîwan çin bo ti nêşkenê çîyêk zî bikerî çunke o wext de ti zî çin î...

Hergo nuşte de bare/mewzuyanê cîya-cîyanan ra behskerdiş hîna faydeyin o hîna rengîn o. Reyna çî beno wa bibo kamo ke Zazakî ser o xebetîyeno, ser o sere dajnenno, xizmet keno Homa ci rê hetkar bo o hîna qewet bido ci. Fikr o mefkûreyê her kesî ‘eynî nîya coka ma nêşkenê kesêk ra vacim ti qey sey ma nêfikiryenî?

Gure û wazîfeyê ma seba zîwanê xui xebetîyayîş o cehdkerdiş o. Musayîş o musnayîş, wendiş o nuştîş, qiseykerdiş o zîwanê xui averberdiş o. Wazîfeyê ma yo tewr gird no yo. Sewbîn heme çî seba zîwanî zîrar o zîyan o. Loma minaqaşeyan ra dûrî bimanim o tenya seba ameyoxê zîwanê xui cehd bikerim o bixebetîm. Homa Teala ma rezîl o kepaze nêkero, şermezar nêkero, rûyê ma sîya nêkero...

BÎ XATÎRÊ ŞÎMA

*“Dar bi pil,
hin çunqal nîbena”*

ŞARÊ ZAZUN BÊRÎ WAYİRÊ ZUNÊ XO VECİNÎ

Vorey Koyi (Mahsun Kaplanseren)

Mî ewro destpêkerdîşê nuştê xo kerd. Qehrode gêrib o dîşayey zerrê mî de bî. Çike çend serri yo ma fikiranê xo zerrewêşîya xo ebê tırkki vate o ma rindekiye. Xirabiye onca gırweye xui ma ebê tırkki nuşte kerd. Ma cayo ke nîka ameyime fikiranê xo Zazaki nusenime no zaf çiyêde rindek o. Zazaki heme çi zerê xui de cıwiyeno feqet Zazaki ewro çiyêde erciyaye niyo. Eke ma xortî qiyet bîdime Zazaki o çağ heme çi zaf beno rind. Ewro zerrê mî veşena seba Zazaki. İnşallah gama kê no nûştê mî wanenê şîma benê dîşîa.

Heni zaf çi esto ke feqet ez wazena nuştênê ewroyî de tenya Zazaki de qesey kerî. Zazaki zonêde terkiyayeyo o, terkê vîndî biyayîşî biyo. Kam nêwazeno ke televizyonan de Zazaki xeber. Zazaki film, Zazaki rêzefilme sêyr bîkero? Seba ke zonê ma vîndî mebo destê ma ra çi yena ma keme. Ver de ma ju tv waşt feqet ina ma rê tenya TRT Kurdi de nê m saet xeberî day oxro ke ma 24 saeti waştêne. Zazaki zonêde khan o çi heyfo ke Zazaki ebe nê m saeti nêbeno. Zon kultur o. zern o. zon reng o. Wa ju zon ci vîndî mebo. No karê ma pêrine yo zonê xo bîcîwînim. Eke ma naye ra çend serri dîma pelanê veri de ju zono vîndîbiyaye bîvînim o wext ma dîşîah nêbeme.

Serra 2009 de UNESCO va ke: Tırkiya de tayê zoni benê vîndî. Zerê ninan de Zazaki ci esto. A roce şarê Zazan pîştî da jubîni, destê jubîni gîrot. Destê şîma ra çi yeno bîkerê. Tayê nûşte kenê tayê wanenê tayê domananê xui rê musnenê. Eke niya bîkerime Zazaki beno weş.

Tırkiya de Lazki, Hemşinki, Abhazki, Romanki, Suryanki, Ladinoki, Gagavuzki, Hertevinki, ZAZAKÎ... UNESCO vana nê zoni mîrenê. Wa ju zon ci nê mîro. Çike rengê na Tırkiya; Kurd ê, Tırk ê, Zaza yê, Laz ê, Erebi ê, Çerkez ê. Ebe nê şaran o zonan no welat rengin o. Coka rengê welatî pêro erciyaye yê. Zazaki ci rengê no welatî yo. Ju zon se beno vîndî? Mordem zonê maye ra bin zon bîmuso o zonê maye ra zaf qesey bîkero o wext zonê maye karê xui qewetê xui vîndî keno peynîye de ci zonê maye qesey nêbeno u vîndî beno. Tayê xoverdayenê qici bîbê ci eke destî pil nêerziyo cî o zon mîreno. Ju zon se cıwiyeno? Ver de dewlet paştgêr bîbo se zon cıwiyeno. Şîma rê dî zonan ra qesey kerî. Rusya de zonê Tofaki esto uca de Tırkki qesey kenê. Feqet Rusya nêverdena zonê xo qesey kerê. Mekteb nêdana cî. Zon çend serri dîma beno vîndî. Onca İsrail de zonê Adigekeyî esto tenya dî dewan de qesey beno no zon. Feqet dewlete destêsto nê zoni o se bîbo cî vîndî nêbeno.

Nîka şîma ra pers kena Zazaki şîyo ra kamcî zoni? Şarê Zazan no zun ebe dest o emeganê ma weş beno.

“JU MORDEMO KE ZONÊ XO NÊMUSO,
JU ZONO BÎN SE BIKERO CÎ NÊMUSENO”

George Bernard Shaw

ZUN'O DEWLEMEND ZAZAKI

Mülkiye AĞIRAĞAÇ BUCUKA

Dewlemendiyê(zengine) yew zıwani , qalê kî tede şugulyeni zafiyê ayın ra, megğnayê xoriyan ra, veteyan ra, vateyê verinan ra, qisê kî hin cayê xo grewti ayın dî belliyo. Ma eşkeni in yew ruej dî qiseyê kî beni ayın ra destpeki u bivini

Megğnayê mecazê kî çukuyan miyan dî şugulyeni, sey cî kerdeyi, cisêna vatuşi, sewbina çiyê kî zıwan miyan dî esti ay pêro dewlemendiyê zıwani mujnenê. Şarê Zazayan dî herg wazitî ri yew vateyê yin esto. Ma vajik; semedê merdımın xo u ayıkı buy dane yin mabenê yî senino semede ay wazit "Guni(goni) aw nêbena" ina vate vata . In vate mabenê merdımın u ayı kî buy dane yin sebena wa bibo merdımâtê muhima semêde ayê vaciyawo. Ek yew çi biro yew merdımê yin sara heyne zi şinê ziyari paştê cî vecinê. Inı zi xu miyandı merdımâtê çend mûhima ayê vana. Yewna vate dî "Zınci rı ra nêbena" ina vata şugulnaya. Ina zi merdımâtê yin miyan dî çend mûhima ayê ana zıwan.

Bêbextê xo u bêtalihê xo zıwan ardış ri "Ma şirê ruoy ver, ruoy peyseno " pê ina yew vatê ardo ca. Ma seki nêki gürey ma raşt nêşino, keni kî vacê inay r izi in(no) vate vawo .

Semedê zexireyê zımıstani herdre kerdış ri "Siya xo ya amnani zi çekere kulin / Kerayê xo ya emnun zi dekeri kiler" in vate vawo. Emnan sebıbo heyne çiyê peyda beno labelê zımıstan çetno çiyêk zaf peyda nêbeno inay dano famkerdışı. Inay ra zi semede zımıstani emnan tı çı eşkeni bıki tor ê kar o.

Merdımê kî zaf zuran keni semedê ayın "Cayê dî nale kuwenê, cayê dî mêx" in vate şugulnawo . In merdımı koti(ça) şirê yewna cis(cisêna) qisê kene raşt nêvanê . Heme ca dî yewna zür keni.

Yew mal o kıp ê zora finawo xo dest u çend lez qediyeno (şino). Semede in wazêt zi "Pê koçık arêda, pê kundêz vıla kerd" in vate vawo . In wazêt rey rey tı nêwazi zi beno rey rey qêst dest tepişte niye heme çil ez vıla kene semede ayın vaciyawo.

Herg güre yew wextê cî esto, güre kî güre ra vêra (ravira) ax antuş pere nêkeno, semedi in wazêt zi "Aşm lojin ra ravêrt" in vate şugulnawo.

Çend külfeti u çend şari xivekê (bê emeli) xo ri kerdo kar güre. In qeyde insanın zıwan ardış ri "Boçıka kutıki qalib nêgena" yan zi "Gezik ra qoşme nêvejyeno" wuni(ina) vateyi vati.

Semedê varayışê yaxeri "Hewran goşi veti" yan zi "Heri siyay vejyay" wuni vateyi vati. Semedê yaxer varayış zi "Yaxer cıl u çaputana ame" no vate şugulnawo.

Ê mênkê kî xovernêşini bêterbiyê keni serba ayın zi "Pierin ra vejya" ê merdımê kî çiyê dest ra nêno semede iyan zi "Saray sir nêkeni", ê merdımê kî qayılı betal betal bıgeyri "lu lu geyrende" wuni yew vate şugulnawo. Hama sey in vateyan ma eşkeni zafıkı.

Ek ma beneyna çiyê vaje qisê ma yi kî ha vınibeni, u zaf nêşugulyeni ayı zi esti. Hını ma in/ nê qıseyan ma extiyaran teyna ra eşenaweni, nê merdımı zi merdi şiyê ê qal (çekuy) ma zi pa şını. Ma gerek nê çekuyan extiyarani xora bigire binuse.

Çend hebê çekuy ; teqqa(pencere), gedixi(ihtiyaç), nifko eştenê (hava atmak), pırintak(ince giyinmek), mızımıxal(darmadağınık), weyna(yufka açmak için kullanılan büyükçe ekmek tahtası), tene(tahıl), küran(yük)...

Not: Ez hama eşkayni derg derg binusê labelê beso. Mı nuşteyê xo feki sewreg ser nušto.

WELATÊ ZEREZON

Derîh Siwanij (E. DOĞRUBAŞ)

Wext veri di yew qiral esto namê yî Zerezon o. In qiral laj qiral verin yo hama babi yî qiralib wî şî cayna di wend xui kerd zanaye wexto kî babi yî merd wî ame herindê babi xui. Namê welatê xui na pa “Zerezon”, numê xui na pa. Mıstıgûl (Fıkr) yî esto kî heme çî pê mıstıgûl(fıkr) xui hükım biko tiya ra pey, çimok hetun inkê hükım babi xuura weş nêbi, qayılıbî in bedelnu o wexto kî newetê yî yena pê hiş xui mıstıgûlan (fikran) xui dewletê xui idare bikır. Babi (pi) yî mireno wî yeno serni beno qiral.

Rujêk vendeno wezirun xui vano; hê biri ma binê qal bik, wezir şini ruşeni çay yena çay şimeni qiral vano; Ez yew gurewo muhim dano şima, wezir vani; xeyra çıman ser, qiral vano; Şima welat ma di geyreni çend dewi esti, çend teni tede ciwiyeni, xortu ra cênıyan ra, kalıkan ra, qıjan ra, heywanan ra, ma vaj derzin ra heyana la çınay yın esto mı ri binusi biya ri in malumat lazımo, dewlet ra çına wazeni çî waştê yın esti wa vaci binusi, çî kêmiyê yın esti hemın (piorın) binusi. Şima ri yew çend serri destur.

Wezir şini dewu ra geyreni heme çî nıseni çend seri ra pê agêreni yeni şini qiral het hêna qiral çay vazeno ruşeni, wezir vani; Qıralê m qeydewo kî tû ma ra vat ma awdı (otir/heni/wuni) kerd, hemı ay çiyêk nuşti rakeni qiral ver, qiral vano; weş o waribi, herkes çay xui şimeno qiral vano şima hin bewni kar gurê xui.

Qiral ewniyeno waştayan şari ra, dewlet xızmet nidana ma, ma ra tim gena, ma şerpizeyi(feqiri) ma zülm vineni, çikê ma çinyo, ewniyeno şar gızım(hêrs) ra çî nuşti, heskerdış dewlet ra yew qal çinya, ma peru wazeni, heywunu wazeni, raaru wazeni, xuibı xui vano; Şima çına vaci şima neheq niyi, mıstıgûlyeno(fıkrıyeno) o runişeno yew pel geno o destpê keno nıseno;

1- Vercü şarê ma ri mekteb vırazi wa qıjan(qeçeken/domanan) xui bıdı mekteb wa qiji welatê ma bibi zanayê

2- Bewni kama dew di çend inanc din cisênayi esti herg iananc di semdê ibadê yın cı ri ca vırazi wa ibadeti xui biki.

3- Semedê ciniyan yew ca vırazi ay cini kî qayılı cini teynabi wa şiri uja, semedê camêrdu yewna ca vırazi ay camêrd kî qayılı teynabi wa şiri uja, semedê xortun ca vırazi wa xort zi şieri uja semedê qıjan zi ca vırazi wa qiji zi şiri ujadı bıwani. Wa in cayan di kitabın peyda biki, runişı bı mıstıgûlı(bıfıkiri), qısê biki faaliyetu biki, zon xui kultur (karé) xui, semedê ilm, irfan wa bıxebeti, in welatê ma keno zanaye ilm di welatan binan ra keno verni.

4- Mekteban di her mektebı di zoni her şari di wendış bıdı, biki mejmuri, şar ma wa zoni xui bızano şaro kî zoni xui nizano, nieşkeno derd xui vaco, şar o zanaye nêbeno, wa esıl xui bızani tarix xui bızani, ek tarix xui nizana beni bê esıl, şar o bê esıl welat raşunenno, rueşeno welat ri wahar nêvecyeno.

5- Mekteban di yewbinan (yewni) ra heskerdış vercü bımusni, yew şar bızano hesabıko beno zanaye, şar o zanaye welat xui keno gird, welat xuiri xebetyeno.

6- Dima huıremet, duel (hikbar), weş qalkerdış, yewbinan ri yardım, çî xui çewnay ri zi barkerdış bımusni şaro kî weş qal biko, huıremet biko, yewbinan ri yardım (paştıyari) biko, çî xui yewnayrizi barbıko, o şar her wext paştê yewbinan vecyeno, welat di şerpize(feqir) nêmaneno, heskerdış beno zaf mabenê dewlet o şar beno weş in welatê ma di şayi zêdneno.

7- Kitab wendiş bîdi heskerdiş yin bîmusni(bonder biki) kitab wendiş, yew şaro kî kitab wendiş ra hesbîko dinya ra heskeno, fikir yî herawo, nit yî weş o, rînd fikrîyeno, xivekê(bêimelê) ra remeno, qaylo bîbo zanaye, qayilo virazo, bîxabetyo şaro kî semdi welatê xû bîxebetyo welat hem qewet gena, hem bena zengin.

8- Heywunun ra heskerdiş bîmusni, şaro kî heywanan ra hesbîko merehmeti yî zêdyeno, şaro kî merehmêt yî zafi bo zîrar yî çewi nêreseno. Cawo kî heywan tede zafi bî rîzqî ay cay zêdyeno

9- Daru ra heskerdiş bîmusni, şaro kî daru bîpawu, welat yî dî hawao pak(punk) beno zaf, heywan benî zaf, nêweşi benî kêm. Cawo kî dar zaf o uja dî tum rehm bena dîjn(varun) vereno, rîzq tum zêdyeno, inî zî welat ma keno qewet

10- Punkê bîmusni, şaro ko punkê bîmuso mîştîğul(fikrê) yîni zî bano punk keyê yîni, şîlik (mehla) yîni, dewê yîni, şarîston yîni welat yîni piya beno punk, şaro punk dî nêweşi zaf çînyî inay ser zaf niweşxunê nêbenî.

11- Xîznayê dewlet dî peru meverdi çî kêmîyê şar ma estî pê ay peru ğîzmetî şar ma bîki, şar dewlet ra xîzmet vînu dewlet ra heskeno, welat dî heme kes beno yew hesab çew zengî nîmaneno welat ma in het ra zî beno qewet.

Sêrsehbay vendenno wezîran xû vano bîri, wezîr şîni sîlam dani, qîral vano, çîman ser şîma xeyr ameyî qîral vano; runîşi, wezîri ruşeni qîral ayîki nuştî rakeno wezîran vano; In pel bîğîri ayîki tede uştîyî bîwani, şîma herg yew in pel ra yew pel vecî wa şîma dî bîbu. Herg yew xû ri yew qefle pîrani şîma ri panc(5) serri destûr şîri in çîyî kî ha in pela nuştîyî hemîn bîkerî hamâ bîrî.

Wezîri çay xû şîmeni wurzeni xû tîkenî (wurzên we - hederneni) xatîr wazeni şîni.

Dewîb dew geyrenî çînawo kî qîral nuştîo vara vara ani ca (unî ca) çend serî ra pê agêrenî yenî. Qîral şîno vera vano; şîma xeyr ameyî, şîni zerre ruşeni qîral pîzê yîni keno mîrd çay wazeno çay yena çay xû fîrkenî qîral vano; Şîma sekerd vacî, yî zî vanî; Tuî (to) ma ra çîna va ma ay hemî kerdi, qîral vano; temom. Yew ruj qîral wezîran ra vano, ez şîno cayk tîya emanetî şîmawo, ez yew çend serri nêagêreno. Wezîri vanî; temom wa çîmî tû(to) peyd nêmano.

Qîral vano; çew hama mî nêşînasneno ez hê şêri bewn raştî wezîran çîyê kî mî vati kerdi ardi ca. Şîno dewîb dew gêreno xura şar yî nêşînasneno nêzîno kam o, ewnîyeno, ey wezîran raştî çîyê kî mî nuştî heme çî viraştî zerrê yî bena weş, vano; temom ez hîn şêri. Çend sêrr in bînated şîni agêreno yeno wezîran ra vano şîma heme çî kerdo weşbê o yew pîşare (zeyîdî) dano hemîn.

Çend serî ra pê şarî zerazon bedelyeno, welatê zerazon dî heme çî ha beno weş, insan kîtaban wanenî, kar gure kenî, xebetîyeni, welat xû ra heskenî, yewbînan rî pâşt vêjêni, mal mîlk xû çewnay dî zî barkenî. Hesudê çînya, xivekê çînya, gîzm çînyo, bîrartîyê ha zêdyena, şar yewbînan ra heskeno, welat xû ra heskeno mabenê qîral o şar beno rînd, welat yîni beno dewlemend(zengî) beno qewet, heywani in welat dî zêdyeni, dari zêdyeni, rîzq zêdyeno, şayî zêdyena, welatê zerazon beno sey cennetî.

Serri seru dîma şîni, welatan bînan dî ğela yena, insun hînd benî kî yewnî (yewbîni) kîşeni wenî. Qîralî hîn nêzîni sekerî herg yew, yew heta şîno vano gan(gon) xû bîxelesnî. Pey welatê Zerezon erqeleyîni ow heta kewnî reyeru yenî welatî zerazon, vanî; ma zî qebul bîker ğela ameya ma ha gest kuwenî heme ca dî ina bîyo ma ha mîrenî feqîrê ma gîrewtî. Qîral mîral pîyor teşqele dekuwenî nêzîni sekerî ayîki amê welatê zarazon xû ri xelesyayî vara ujara xeber bena vîla vanî; Tîya dî yew welat esto xû ri bîrî itya şîma xelesyeni. Xeber heme ca şîna, qîral mîral pîyorî kuwenî ryeru yenî hetî zerezon ya, zerezon hemîn rî berru keno a, vano; bîrî çend şîma eşkenî bîrî memrî, qîralî pîyorî arîdiyeni yewca qîralî perseni zerezon ra nani; seni ina bîyo welatê tu çîk nêbîya? Heme ca dî ğela amaye insanî, heywani, ha gest kuwenî, dari marî çî esto ha beno wîşk qey welatî tuî (to) dî ina yew çî çînyo, hey vacî seni ina bîyo? Zerezon vano; goştariyê mî bîki sewt xû mekî.

Heyan înkê, qîralu şar xûira hesnêkerdi, heme çî yîni tera gureti, dîni yîni, inanc yîni kerdi qedexe, heywan yîni dest ra gureti, çîk şar xû nîdaynî, xîznayê dewlet dekerdi pîr yîni teyna werdi, şar gest kewtî, yî ewnîyeni moc (keyfî) xû, qîralu zûlm kerdi şar xû, tehde kerdi, neheqê welat yîni dî zafîbî, çew çewî ra hesnêkerdi, bîrartîyê welat yîni dî çînêbî, nezanê zafîbî. Qîralu (şîma) şarî xû kerd nezan, mekteban

dı zaf nêday wendiş, şıma kerdı sey dışmenu, şıma heywani, dar bır şıma nêdayi heskerdiş, şıma mal milk yewbinan ra bar nêkerd, şıma welat xui dı piyori nêkerdi yew hesab, şıma pê insanan leqerde(yari) kerdı, şıma kerdı bi sey xızmkaru. Şayi şıma miyan dı çınêbi, herçi çıyo nêweş estı bı şıma miyandı şıma nêweşê welat xui dı zêdnay çew semêd welat xui nêxebetya, çew çewi ri waharti nêkerd, şıma dar bır, piyori qır kerdı, şıma heywani werdi, qırmal ardi cı. Şıma sey inasanan ciwuyayış xui vira kerd bı, şıma tum ewniyeni moc(keyf) xui, dinya ğemi şıma dı nêbi.

Mı ina nêkerd, mı şar xui ra heskerd, çı gedixê(ihtacê) yın bi mı ard ca, çı waşt mı da cı, mı xıznay dewlet kerd veng, pê şar xuiri ğızmet kerd, mı yını ri pişarê erşawiti, mı mal milk da yın, mı yını ri mektebi kerdı'a, mı kitabı kerdı vıla. Hemmi ca dı, mı şari xû kerd xebet kar, mı hurmet kerdış, heskerdiş, yewbinan ri dest guretiş, mal milk xui çewnay ri zi barkerdış, herçi çıyo kı weşo mı da şar xû, mı kerd vıla, mı welat xui da heskerdiş, mı şar xui ra heskerd, yınız mı ra heskerd. Mabên ma tum rınd bı, ma hemı piya semêd welat xui xebetyê, ez nêruniştı mı şar xuira nêguret mı xui o yın kerdı yew hesab, mı leqerde nêkerd, xui çımı dı mı yın nezan nêkerdi, mı şar xui kerd zanaye, mı dari biri pawiti, şar xui ina musna, heywanan ri merehmet kerdış musna, rıd un weşıyan ra rızq zêdya şar bı şa, welat bı qewet, ma biyi şay, ma biyi qewet. Şıma inkê fım kerd? qıral piyori têfek ra va; ey ma fımkerd tı rašta vani ma inkê zaf puşmun biyi. Qıral vano ek şıma rujêk heyna şı welat xui vercü şar xui kitab wendiş bımusni, bıki zanaye, ilm irfan bıdi wendiş, o wext şıma vineni dinya sebena...

İnsan, rašta qayılo welatê zerazon dı bicuwuyo. La ma zi eşkeni sey welatê zerazon ma bicuyê dewê xuidı ina bicuwuyê ma kitab bıwan, xui deş zanaye ma ilm irfan dı xui bıd aver, ma dinayê xui dek rınd, hemme çi ha ma dest do, ma gere piyori semêd ina yew welat bixebêt, ma welat xui dek sey welat zerazon.

“Ters bive mérgo”

WISAR

KUEZ VILIK

Imser'riz wusar umı. Waxtunig wusar yen hé vér cemré zipé kuén aird. Cemré eiwil kuena heway, cemré diyın kuena awk o ceme hirın'iz kuena aird.

Cemrı kuen heway: ina cemra pénnié asmé sibat'id kuena. Aşmé sibat Cuimo péyınıd başlı ben. In cemrıd hewa yen. Ina aşm numé xui "bat"ira gena. Tıra vun "aşmé bat" ma vun aşmé "sibat". Yo heta bat (hewa) yen vor hxelnen. O het bina tij hin germiné xui kenawar hxelnena.

Cemrı kuen awk: in cemrıd varu varen o paştyari dun heway. Varu vor hxelnen ken awk o aird serra şawen.

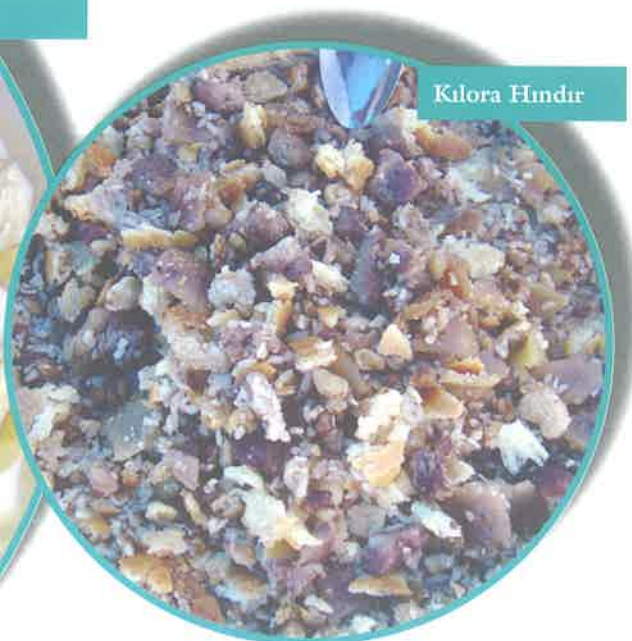
Cemrı kuen aird: aird bınd ben guni vorra vun "mı sera lez şui wa tij mırıd" vor vuna "ez serdına ez zimıstunra ha yo hun girunıd. Pizé mı, paştıé mı, waslé mı pior cémdié ez nişken tui serra wurz we şıér." Aird yers ben vorra vun "ez payız kota hu tı uméya qéldiawa miser tui pizé mı cemedno lez mı serra wurz we şui."

Zun vor serdın o kota ğeflé giruni dest. Nişkena xui bileqn. Aşmé kalid ğıdarib kal xeneqnén, kerdin fırtını o puiki cuni niftén qulé xuıra véj tever. Dar cemednab, awk ceneqnab, kal xeneqnab. O iké hin dung-- médu yé destıra kot. Yo waxt yéw o bat hol cirit kay kerdin aird ser. La iké batız hin biu néyar yé.

Aird hewé hirın veng dun vor vun "ez ha tuıra vun lez mı serra wurz we şui wa tij mı rırıd". Vor terse xuıra aird ser biya tırm, nişkena hin xui bileqn.

Sorin

Kılora Hındır

Aird xewer dun tij vun “yaré vilun o guulu! Yaré dar o daristunu! Yaré nebat o çuéli! Yaré cuniyo mérdi! Ina serdine mérdi mı sera wedarn ma pia hxeyat bid mérdi gunik, wa aird ser yo şéni vıraz.”

In véng hewar aird şın tij, tij vuna “tı xui bıçarn hét mına bo ez séni yé tui sera daren we”. Tij germe xui awkır şawen awk helmene şına eızmi tij hewayra vun ina awk ber vor serik. Yo heta tij kermayé xui şawena, yo heta varu yenci, yo heta aird bıra vor wen, het bina awıg merdo awıg guniw her çı xui vera vor wen, hxelnen aird sera daren we.

Vaté verinunra yen vatıř vun “waxtunig cemrı kot aird gera her çı vora bitumn, buer.” vun werdiř vor xéra hxesibyen. Iné sera vor bena néyaré herçi. Waxtunig piayi vırazyé sér aird ser vorız nimunena.

Ri aird tij guıret se en eiwil guılbızık renguné xui duna ri airdser. Yé dima dar bıngen, vař zilen, ayıg hé airdid eırra saré xui dun tever, ayıg hé airdser yız pingén o harı dun. Aird ben rengunın o ben şéni. Léyleg, kring, buım, hxec hxecık, duedi-dik siliemun, qeremuırı, sindılık, Bılbıl, ayıg terse zımıstunra payız bi kueçer cewaxřır xui caverdo ři hine hxewliyén péd yén. Térunra téna mirçık, qela, o qertal niřin. Yız pa insun o dıwar bıra; aird o darir unbazti kén. Vun “ma şéniyé xui, aird ser, pa dar o nebatia di. ma séni in duestun xui caverd řı.

Vist yo Eıdar’ra pé hévér ruehx kuen aird. Yı dima ruehx kuen her çı. Cunra hxeyat vılen, kuen renguniser. Renguni bué xui duna eiwn, airdıra hewa cıg ruehx ho tedı, awıg çımun xııra ina renguni vinen o awıg zincira bué ina renguni gen sar wéřıra xııra řın. Ço vun qé çiyog ho aird ser juiyen vun “ına kéf wéřié cununir éz yo çı xııra bid cı wa daha kéf wéři bior ri airdser.”

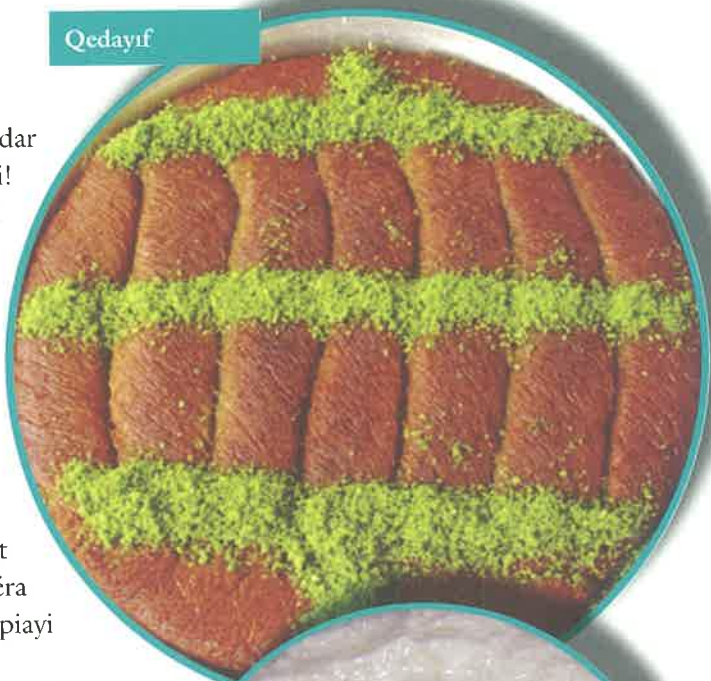
Ço waxtunig kuen wısar ina kéf wéři kuena herçi. Herçi aird ser ğılen. O herçi yo kar guiri ser řın. Eıdar Nısunir ber kena’a Nısun Guıunir ber kena’a. Aya ařmıg péra yena ayé véni ceĝdı dunacı. Ya hin qéflıyawa vuna “hu tıir! Mı hxeya ika ard ikaya pé, tı ber.” ayag yé dıma yena hin ya rumena şına lehxxawo wıxt, mıhxal o zamun, hxel o ruéj, hxefıwo ařm. İnin piırın xııd hxewelnena o ayag yé dıma yena dornena yéser. Vuna “doré mı qédiya hin doré tııwa”.

Madız otır niya. Maz hxeyat xui guéré xui rumén o ayıg ma dıma yén ma dun yın. ma yınra vun “hin doré řımawa hin řıma in hxeyat bırumın řıérin”.

Zun zazakız zımıstun xéliek derg xııser eıdıno. Tijé zunız saré insunio. Zu sarıd ğıyalen o pé zun diyen tever- vajyen. Maz her hetıra ina vora serdın hin in zun xui sera ma wedarn. ma yo germiné hol bıdcı, wa ruehx bior cı wa zé wısar wıız zé pióré nebat wa zerguini yıkuırız. Wa wıız niun şénié ina duınyad cé xui bir. Tız hét xııra bınek ruehx bıd in zun xui.

Vun; “Kal” merdım kıřt, Sıbat puık doser vun Eıdar puık sera dart we méyıt merdim kot wertı. Vun Nısun vuna “mı tayé niéduı” şına xui nımınena. Vun Guıun gul gena şına vuna “awııg řıu hin péd niyen bıérin ma pie umayi vıraz” vun guıun benté ařmun pieumayi vırazena o piór pia kuén şéniyé duınya. Ma ceĝdı dacı, ard řıma ver řımaz bıwunin pa yına şéniyin. Weř o wııhar bımunin.

Qedayıf

Mastıva

1- SUILYET YOYIN, “DARBUELI”:

In dar val'a véjyen. Darbueli delaq payizid varun da darır yaz queté val avk birse véjyen. darbueliz zé suingo, tum yı zaf weş, o suilyét diyimíd ésen wırdıkerdé yıwo. Otır ben wırdı rund qilyen o wıiryen. O yoz otır wırdı ben o diyen niun pilaw, pilawé birğuil, inaz zaf yo tum hol gen. Eg darbueli binék bı qert se zeré awkıd hol giryen péşen o euapé diyen niun aş. Eg darbueli binék biu wıışk se ço éşken rendiz bıq, bıteriz. En wéş yı waxtunig newı véjyen o waxto. Zaten ço waxtunig dést xui dun pırı nemırttıé yı beluı bena, en hol yız awo. Aşmunra aşmé keşkun o tişrinid véjyen. Xui vıra mékin quét vala véjyen o ço pé kard tıraken. Waxtunig ço darbueli tırabık hiné awk berz cı, berz quét dar se wui huné véjyen. ikéra şımar afıyetıb.

2- SUILYÉT DIYIN, “DIJI”:

Sér paştıé yı pior teléyin. Diji qarşı néyarun xuid, xui pé telun xui pawen. O yo qéydé dijiz estko telun xui zé tir erzen néyarun xui. Seméd dijiya ina yo qal yena vatiş: Vuın hévér diji yo térzib, kinc şar déştin o pé idaré xui kerdin. Kumıg şın cé yid xuir seméd kincuna yıra parçı guirétin, yı het dén deştis o vuın kumıgız xuir tevera parçı guirétin bérđin dén yı o yıra vatin “ın parçıra mir yo kinc bıderz”. Vuın diji waxtunig térzib şarir kinc déştin’i parçun yınra piné miné zied méndin ay hin nidén yın xuir guirétin. O vuın şar waxtunig şın kinc xui yıra guirétin tıra persén vatin “ına kineira tayé zied mend niu nié?” In sual yın sera térziz vun “nie xér, tayé tıra zied nimend.” vun in vatiş yıra tayé yın sarı nikotin. vun “seni ço yo parçı dun deştis tıra tayé zied nimunen. qe yo piniz zied nimend!” meğxdé yın tıra muneno, o ayıra vun kumıg şın cé yid xuir kincı dun deştis zotu dun yır. Vuın “eg heq ma yı het mendse Húma ay dérzunun yı yı bedena duın.” Yı zun parçun yınra ziedé menda, ayra zotun dun yır. Zot şâr qewıl bén o ay dérzın yı pior perén paştıé yıwa o wuiz destu lingu ser kuen aırd ser, şarmiyayéra şın kuen miun puiş xui nimnen. Seméd dijiya vun ayra diji insunra şarmiyen ayra ruej xui çéw nimuejnén şew véjyen géren. Şıma şımar heq çéw mégin xuiser. Húma çéw heq insun o pioré cununra bıpaw.

WARIYÉ ENQARA

Vedat TEKGÖZ

Wariyé Enqara dı, payız ra yew roc, hewr bı tari, va pit duno daru ri. Desti mı qersiyeni, insun piyor qersiyeni, lez lez şını hetê keyun xui ya, la ez hemın ra zêd qersiyeno... Ez Welat ra zaf duri do, mı va ez şı ri çay bışım. Ez şıyo runişto, mı çayê xui waşt. Welat kewt mı vir, yew merdim ame nişt ru kiştê mı dı, gıjik yı rışıyabı, çarê yı de xetik heray zaf bi. Tay şermayêni, geyrayni adırge, mı cı ri rakerd. Telefinê yı ceniyê, muzikê telefinê yı deyirê Rençber Eziz 'ib, mı va qay awka serdın bi leşe mı ri, ez atısiyawo, xura welat kewta mı vir deyirê Rençber Eziz zerrê mı helnay, Rençber Eziz va; tı qey çirê mı ri mektub ninısena, cad çimi mı bıyi tari, mı va qey vovrê welat ha varena mı ser. Eka mı va qay Çolig ho bermen, Desim ha zer şıkteya, zerê mı niçay mı zuna dêrd Xarpêt zaf giruno, Sewreg duri dı menda... Merdim kerd kı Tırki qal bıko mı va xalo tı koti/ça ray;

Va ez çolig rawo, zere mı cad bıyi wenık/honık la keyf xal hewl nêbı ri yı ra derd rışayn. Mı va xalo xêra, çara reyêr tui kewt itya? Va lac mı yewek o ha ita dı zewecnayewo diheb zi put yı esti, bı hêşt aşm kı ez ameyo yı het, hewê(qêr) mı niamê mı va ez tayn bigeyr. Ez pê biya şa kı welat ra yew merdim ha vêr mı de wo, huma eşkeni tayn zon ma de qal bıki. Wext verinu ra behs kerd tayn va; warza maşallah tı zon ma dı eşkeni qal bikêr mı va; la zon mayê mınno Zazaki, ez seni qal nikêr va; warza şar ma inkê zon xui ra şermayeno.

Wexto kı dinya bedelyê masê zerê gol dı, zerenc sêr keri dı bi, mase per ka zerenc ra; Va lehb diyeya kami? Zerenc va lehb diyeya insun, masê va; hêwax ek lehb diyeya insun ne mı zere gol de ne zi tı ser kera dı verdeno. Ina mersela ca dı amê mı vir, pilun ma wexto kı amêni yew ca zaf ina mesela vatin.

Xal va warza lehb ha insun da ow semed ra insu zon xui ca verdeno, dewê xui ra mayê xui ra şermayeni, esıl xui dıma nişino, mı ow wext fum kerd çı semed lac xui dıma amewo u welat ra kewto duri, çimo kı lac yı piyê xui dıma. zon xû dıma esıl xui dıma nişibı.

Leşê mı recefyê, mı va; ez asteru dekêr xui pıstu, tinj bigêr xui dest bar xui dekêr paştê xui o vazd welat.

ZUN ZAZAKİ SER

20 Sıbat 2015' kumkar zazu; ZAZADİLDER'E Çolig, ZAZADER'E Diyarbék, ZAZADER'É İstanbuél seméd ruéj zunun duinya ser, şi Anqerı. Yıno wékil çolig, Prof. Dr. Eşref TAŞ pia Meclis'id yo diyarı da basın, o wend.

Iné dıma wazayun zun o mileté zazu ser dosyé dé ser wéziru. Ser wézirunra waştayé kumkarın zazu,

- 1- Bin dest TRT'd zazaki yo TV o yo Radyo biyor akerdış.
- 2- Kitab ders bin dést Üniversitè Çolig o ayé Dersim'id biér vıraştış o kumkar zazuz pia dest bérzçı.
- 3- Mektebun zun zazaki bior wendış. In guiri ser kumıg mektéb xui qédinen dewlet gera wasfi bıdıçı.
- 4- In zun milleté ma Tuirkiya piorino. Zun Zazaki ser gurég hé virazyén dewlet gera dest berzçı, paştıyari bıdıçı. In zun o kare yı gera bior pie, bior nuştış. O-bıdiy xızmet'insun.

5- Zun Zazaki o Tuirkiyad çan hxew zunig ést gera bin pawité anayasa kuir. O wazayé maz ıno. Ma wazén zun ma Zazakiz pawté anayasa kuir.

O derheq dém- tarih zazu ser yo nuştıo qij nuisya diya cı.

Kumkar Zazu in waşté xui nuşt "dosyun" dé Wéziru o yoz da Ser Wézir Tuirkiya.

Yo dosya diya Ser Wézir Tuirkiya Prof. Dr.Ahmet DAVUTOĞLU

Yo dosya diya Ser Wézir Wurıştışı Cewdet YILMAZ.

Yo dosya diya Ser Wézir Teğxlim (eğitim)

Yo dosya diya TRT'ra mesul Ser Wézir

Yo dosya diya wézir Çolig Prof. Dr. Eşref TAŞ

Iné dıma kumkaru bénté xuid yo mışarı vıraşt. Mışarid, ın diyarı ol viert o hol xuiya. o iné dıma kumkarunra ayig şı seméd ruéj zun duinya ser, Enqerıra bi vıla péd fitilyé umé bajarun xui.

Destâr

Hxewen

SILOM ŞARÊ MA RÎR BO

Merdımo Çotlayij

Bismillahirrahmanirrahim (Pê namê HOMAY!)

Pêserokê Zazaki dı nuştış hem zaf zehmeto hemi zi zaf weşo, rındıko. Zehmeto çımok(çünke) ma musaye niyi nustiş zonê maya xo dı bunısı. zehmeto çımok, nuştış ma ra gerek wendoği ma, zaf hol fehmi bikêri. Nuştışê yı hemi zi zaf weşo, çımok(çünke) ma semêd zonê xu yew/ju sixre(emeg) dani pê in nuştıyan, ma inşallah zonê ma ina dinya dı cıweyneni, vini nêbeno, miyan şari ma dı zê wext yirinan beno şa.

Yo zun/zıwan seni nimireno, seni miyan şaran dı xo muejneno, şıma wazeni ma binêk zi in meseli ra behs biker;

Eg mektebon dı (Zaningeşan dı/üniversiton dı) ma pê zonê xo bunıs, bıwani, ma kıtaban xo pê zonê xu bunısı, ek ma keyê xuidı, teber dı, çarşuy dı, kuçeyan dı, çay kar dı, miyan embazani xuidı ma Zazaki qesê biker zunê ma vinibıyayış ra xelisıyeno, nê ek ma zonê xu dı qesê nêker, nênus çare çınıko zonê ma eımır xu ina dinya dı keno temum (Homa nıker).

Gerek yew(yo) zon her ca dı, qê guri piyorin dı ame ser qesê kerdış o wendiş o nusnayış hama nimireno, nê ma zonê xui, rueji cıwıyayışi ra dır tepış, ma semêd gurun xui pê zonê xu qesê nêkerd zonê ma hin ‘emır xuidı niyeno cıwıyayış’.

Şari ma guerê (hundê) 30 serro, semed politikayê dewlet zonê xui ra duir vınert, zonê ma mekteban dı, teberdı zaf zuarê (zorê) dı, inkê dewlet politikayê xui sêr zunun(zıwanan) dı binê kerdo sıst. Ma eka bıwaz ma pê zonê xui eşkeni zaf çik biker. Mersela ma “Ruejname Zazaki” vet, ma ita dı Zazaki nuseni, ma Zazaki waneni, mekteban dı talebeyi 5-6 hücarayan (sınıfan) dı Zazaki ina 3 serro ameyi wendiş. Gerek ma tütan(qıjan/domanan/qeçekan) xui, bırayan xu, wayan xui, merdıman xui ri, in dersan Zazaki mekteb dı bıdı weçınayış, gerek ma Zazaki yew TV bıyar meydon, Zazaki pêserok ma bıyar meydo, Zazaki radio ma bıyar meydo, Zazaki tiyatro-sinema-dizi ma bıyar meydo. Rojnameyi “Vengê Welatê Zazayan o....” semêd şaristanani welatê xui ri paşt vejıki, zonê ma wa vıninêbo.

In derd o kul meseli zonê ma inkê ha sêr xuerton ma do, çımok tuit newê Zazaki zaf weş nêşkeni qesê bikêri, tayn binê fehmi keni, ma gerek tütan xui dır teyna Zazaki qesê biker, pilon(extıaron) ma Zazaki qesê keni, nıkê in pil ma bahdı 20-30 ser şını rehmet, labelê ma xortan xura bınatê xui dı Zazaki qesê nêkeni, ay qiji newê zi Zazaki nêşkeni qisê bıki! La ma sekeni, dimeka her çi inkê ha sêr xuerton ma do! Gerek ma hem pilon xu dı hemi zi tuiton-gijkelekon xui dı teyna Zazaki qisê bıki kı zonê ma, tarix ra medeniyet ra wa vıninêbo.

Ez inkê şıma ra yew çi wazeno, paşt bıdên in “Pêserok u Ruejnameyê ma Zazaki, bıwani, bıdin wendiş, ma ri weşbeston(şıir), maqale, vıstonık, vateyi verinu (deyim), deku, bıersawı ma pê name şıma pêserokê xui dı bar biker! In pêserokê ma wa aqıfıbo, her kes wa pêserokê ma wa meraq bıko! Gerek aşm ra aşm nê tımo tum in pêserokê xui ma vıla biker, ek şıma pê quvêto o pê zerrêxu paşt bıdı ma, inşallah ma semêd şarê xui, zonê xui, tarixê xui, edebiyatê xui, zanayê xui ma zaf weş rınd çıyu keni...

Ez semêd in nuştê zaf bıya şa, ez ha miyan şıma da ha miyan şarê xui da, in pêserok ma zaf ke şa, eg nuştê ma dı şıma qusur dı ma ra vaci, ma qusur xui bızanı. Çıko xrabın ma ra wo, çıko rındı Homay ra wo. Ez şıma keno yemmun Homay, inşallah ma hin ita dı şıma ya ha piyay.

Pê silom o dua...

LUI'YO QUARPIŞIK

FEQİ TÉYRU

Vuin; ruejunra yo ruej Luiyo Quarpişik unbazti kén. Lui Quarpişikra vuna: “wayya kuarpişik! ruejék bior, ma tengunéd bımun se, qe yo fendék tı bızun, çido otirin tı zuna niu nié?”

Vuin Quarpişik géra luir va: “hooo! Hela wa o ruej bior bergin tı awaxt fend o qurnazé cumierdu vinena. Tı meters! Ayé mir verd. Aya ruej wa bior tı awaxt buncı. Çı fend ın sarıra véjyena, tı awaxt vinéna, way lui!”

Lui; şarmızar bena kuarpişikra vuna: “lia mı herhçal yo quisır kerd tı hunc quisır-mı meun. Mı yo cahillié kerd! Tı otır bıhxesebnıg mi çido otirin nıva o tuız ni eşnawıt.”

Kuarpişik awır duna lui vuna: “way lıııı! Meters paştıé tui qayıma. Ez ha tui verd.”

Wuird hemı yo binid unbazé kén. Şın gérén niun danstunıd xuir yo qul vinén. Zere qul vırazén, ca dun xui, kiye kén o şın.

Ruejuna yo ruej sérsıway hunc wıurzen we, pia şın tevera gérén séd kén o hin bena nizddié şın gérén'a yén hét kiyya. Waxtunıg yén nizddiyé kiyyı unén eg yo hxeş umo ho vér bér qulé yındo, pay vınerto.

Lui xui duna tersi ser. quarpişikra vuna: “wayééé! In kué Homay çara umo vérbérma ho uja pay vinerti. Waya kuarpişik! Ma sek? Ma çi qédi xui inira bixelesn ši zeri? De yo fenddék vaj, ma inira bixéllis!”

Vuin; quarpişik géren’a luira vuna: “wayémmm! Ya quilé Homay! La willahi, waxtunig ez weta menda suurét ywa çik mı virid nimend! Pioré yi mı vira ši! Dé xuir bun marra o bun qelefét yıra. Séni çi çéw virid munen, de ti mira vaj?”

Lui; vuna: “la tui vatin wa hella o ruej bior ti ayé mir verd. Haça fendé ay sarri! Seraşi! Devaj? Hunc guiri kot sarir, ti bié maşi.”

Vuin lui va: “in guiri hunc gına mı serı, o mı sarıd mend. Tı mir bié maşi hella Allah pil pilono!”

Vun; lui kot véni quarpişik kot yé dıma, da pırı ši cé hxeş,

Vuin; lui hxeşira va: “hooo! Malla hxesen! Ér çano ti hé ça? Ez o ina way Ma pia çan rueja ma hé géren tui!”

Vuin hxeş va: “la xéra! Şıma qé hé géren mı?”

Vuin lui va: “mino quarpişik pia ma ina quıld ma lir vét. Lir ma bi tiemun, ma nişkén ciakır. Ma va, ma tui vin, ti biér mar şeraat bikir, in lirun ma mar ciakır.”

Hxeş, lui’yo kuarpişik hé vér bér quıld qal kén, hé pay vinerti. Hxeş ho géren yo fasala hol vin yin wuirdiniz buer.

Lui; quarpişikra vuna: “de lez şu! Liru zerıra teverık wa biér tever wa, mala hxesen mar ciakır.”

Waxtunig Lui ina vuna; hxeş zere xuid vun: “ina daha hola. Vin wa şior liru teverık ez fek yınaçarn, yın buér, o ez cuapé inniun hxal ken.”

Waxtunig Lui otır vuna, quarpişik cad şına zeri. Şına en gueşo bininıd.cé lirund xui nımnen.

Lui tevera kena hala hala vuna: “de lezik! De lezik! Ha lezik! Mala hxesen ho ikia pay bı wişk, lingu ser eicizya!”

Lui uniena ço niyumi, vuna: “mala hxesen! Willay inin boşa. Tı mir yo lehxa vınır ez şiér yın piorın kelbu fekan yın teverik wa biér!”

Hxeş vun: “delez delez kar guiré mı est. Ez gera şér sayerun o muireru biuk hema.”

Lui vun: “mala hxesen ti quisir ma meun. Tı mir yo déqa muiseğdı bı ez iké yın piorun nun kelbu feka tuir ken tever.”

Lui; xui cad kullır kenawar, quılıra binék weta şına hiné péd gérena’a, yena fék bér hét zérıra veng duna tever vuna: “mala hxesen! Tı payra eicız meb. Tı hin şu ma pia umé. Tı hin şu!”

Hxeş; pémil xui ferıknen vun: “tui xuir di! Luiyé mına fenker ez séni xapita! Umé mı destıra viértra ši zeri. O éz unnawa yınra. La ez hin vér bér yınıd çiné yın bıpaw!”

Hxeş dunra şın o yız xéllsien zerid munén.

Ina meselémaz ikad qédia. Maz péd umé. Şımaz bımunin wéşid!

Kerré Salâw

SER WÉZİR DEWLETÉ TUİRKİAR MEKTUİB

İbrahim Bukan

1 Hezrun 2015'ıd kumkaré zun zazaki çolig yo mektuub nuşt ser wézir dewleté Tuirkiya Recep Tayyip ERDOĞAN'ir şawıt.

In mektuıbd; kumkaré zun zazaki çolig waştıg ki; bin dest dewletıd yo radyo o yo televizyon qenal zazaki bior akardı.

Yoz; Zunig hé Tuirkiyad pa Zazakiya pior yı bin huikim anayasad biér pie, o bir pawité anayasa.

Wašto hirımd; tuirkiyad nizdié 7-8 milyon merdım ho Zazaki qalken iné ser zun Zazaki ser kitab université Çolig o ayé Dersim destıra biér vıraştı, o kumkar maz şerik in guirib. Ayıra waşté kumkaré Çolig waştıg ki ser wézir dewleté Tuirkiya yo dest berzçı.

Ayé Pêyn:

Umbaz; zun zazaki ser her çi êşkén mar bışaw in ca nişu. O ğeleti seriz êşkén mar fikir o zunayé xıı bınuis bışaw.

Arkadaşlar Zaza kültür ve tarihine yönelik her konuda bize yazabilirler. Ve çıkacak olan "WUISAR" dergisine yönelik her konuda eleştiri ve düşüncesini yazabilirler. Ancak; dergi için yazı yollayanlar kimlik bilgilerini ve iletişim adreslerini bize bildirmeleri gerekir. Çünkü yayınlana her eserden kişinin kendisi sorumlu olacaktır. Onun için GSM. E-mail adresi ve kimlik bilgileri olmalıdır. Yazılarda yapılacak düzenlemeler kişinin kendisine sunulup onayı alındıktan sonra yayınlanacaktır. Siyasi konular dışında Zaza kültürüne ilişkin her tür yazı kabul edilir ve derginin kurul onayıyla yayınlanır.

MEGİNÊ TAY QALUN

Aarrd : un	Hxewliya : dönme, döndü, ger dönme	Temaşı : seyir
Adayış : açmak eşelemek	Hxolı : avlu, kapı önü	Teterxu : kanser (y. Çerd)
Adır : ateş	Hxseya pé : o şeyin farkına varmak,	Tew guiretiş : (üşüme veya titreme) nöbeti tutmak
Adırge : ateş ocağı, ateşgeh	Kalkerdış : konuşmak	Téwerék : ilginç acayip şey
Afinayış : sermek	Kemuni nied : eksiklik verilmemesi, sağlık saat	Timar : bakım
Aırd : yer	Kew : 1) köpük 2) dağ keklığı	Tınaz : dalga geçme
Akerdış : açmak	Kınc : giysi	Tırb : kadavra (y. Tırm, méyıt, cendı,)
Ard : getirdi	Kotiş : 1) yatmak 2) düşmek, düşme	Tırs : kalkan
Ardıb : getirmişti	Lewı : yukarı	Tırziya : alınmak, küsmek
Ardin : getiriyordu	Mırçık : serçe	Tiemed : karışmamasını istemek, karışma
Arısınayış : dinlenmek	Nida : vermedi (y. Niduna - mayti)	Tieser : üst üste
Arış : tahlil	Nidun : vermiyor olmak	Tietor : hepsi (y. Pior pia,)
Arıştı : dirsek	Nie : olumsuz, hayır	Tori : heybe
Armendi : meret şey	Nié : olumsuz, hayır	Tuunc ruınıştış : tünemek
Aspij : bit	Nieb : değil, değildi	Uırm : köbek (y. Xıl, cırm, pzi,)
Aspijun : bitli olan, bitli	Niu : (o) değil, değil	Vaş : ört
Aw/ı : o (eril için)	Nu : ekmek	Vatış : söylek
Aw : su	Nuuştış : yazmak	Vıl : çiçek
Awın : sulu olma	O samedra : o nedenden	Vıraştış : yapmak
Aya : o (dişil için)	Piedayı : karmalı, karılmış olma	Vıstış : düşürmek
Balışna : yastık	Pielek : çuval	Virsi : gölgelik
Bazılun : domates	Puiç : çürük	Vun se : ne diyor
Berz : yüksek	Puurn : fırın	Waştış : istemek
Bezrı : tohum	Qıb : mutfak	Wedartış : kaldırtmak
Bımun wéşid : hoşça kal!	Quıç : taş yığını	Weké dest : el bileği, bilek boşluğu
Bısk : tutam, saç tutamı	Rasa cı : ona yetişmek	Wel welı : teşkale (y. Teşqeli,
Bu : ev (y. Kiye)	Rasa : yetişmek, olgunlaşmak	Wel : kül
Bueç : kuyruk	Raşayı : dağınık	Wendış : okumak
Buequni : dalga geçme, hakkında konuşma	Raşt : düz	Werd : yemiş olmak
Buum : baykuş	Raşta : “doğrumu”, doğru	Werdiş : yemek
Bun : bak	Raştı : düzlük	Weş o wuhar bımun : hoş ve sağlıklı kalmasını istemek
Ca : yer	Remayış : kaçmak	Xewer dayış : haber vermek (y. Hewadis dayış)
Cier : aşığı	Rınd : güzel	Yári : şaka
Ça : nerde olma	Rındi/é : güzelik	Yé va : o dedi (dişil için)
Çıta vun : ne diyor	Rındira : güzelikle	Yeqin ken : tahmin etmek
Çıta : ne, neyki	Rıstım : kök	Yeş : dalda,
Çue : deynek	Rışk : bit yavrusu	Yı va : o dedi (eril)
Derheq : hakkında, gıyabında	Rız : pirinç	Zécié : aynısı olma, aynı
Eıywun : kordör, aralık	Rıçık : kökün ince daları, ince kök	Zér : gönül
Gul : gül	Riesayı : örülü olan, örülü	Zer : iç, içeri (y. Zerı,
Ğelet/i : yanlışlık	Riez : üzüm bağı, bağ	Zınc : burun
Ğemyayış : bayılmak (y. Hxuıra şiyayış,)	Ruaşu : bayram	Zıraj : keklik
Herzeli : ağaçtan yapılan gölgelik	Ruınıştış : oturmak	Zıxm : kalın
Hxesya pé : haberdar olmak, farkına varmak	Séd kerdış : av yapmak	Zuar : zor
Hxesya xuı : uyanmış olma, uyandı	Séd : av	
Hxewelnayış : 1) suyun yönünü değiştirmek 2) düğün vs. geçirmek, düğün yapmak	Serd : soğuk (y. Sıpuır, qers,)	
	Tar : yeşilik, yenilen sebze türü şeyler.	
	Tedarık : hazırlık	

PÉ LAWA VAWITIŞ

CACIM (RAKERDAYİ)

CACIM NEQIŞNAYİ

CACIM O BALIŞNE (YO WADIRA ÉŞAYIŞ)

CACIM TORI

CACIM

LAPIK

PUIÇ RIÉSIN

QÉ LINGUNA PATİK

SEJDI

SÉR BALIŞNA

TORI (PÉ DÉST VIRAIŞTI)

XALI

BIZYA

KEL

KERG PA LIHIRUNA

DİK

GUELLİK

NAHAL

MUNGA

KERG

ZUN KIYÉ ESTİŞ'O
QIDÉ MA,
CÉ MA,
VIYERTÉ MA,
DİN MA,
PE ZUN MUSYEN O YEN
SINAŞNAYİŞ...

Kiği/Arik (Eskikavak Köyü)

Web: www.zazadilder.org

E-mail: wisardergisi@gmail.com, zazadilder@hotmail.com

Cé ma (adres): Mehlé İnönü Kuçé Şişli Bûni Işık Umarı:1/2 Çolig
(İnönü Mah. Şişli Sokak Işık Apt. No:1/2 Bingöl)